

Vergaderjaar 2022–2023

33 835

Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA)

Nr. 213

BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 december 2022

Bijgaand bied ik u, mede namens de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, het jaarplan 2023 van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) aan.

Opzet jaarplan 2023

De NVWA biedt het jaarplan 2023 op een interactieve wijze aan op haar website.¹ De verschillende «tegels» op de website geven inzicht in de prioriteiten van het toezicht voor de zeven publieke belangen waarop de NVWA toeziet, de ontwikkelingen van de NVWA-organisatie in 2023, en de organisatie-brede indicatoren.

Een toekomstbestendige NVWA

Onderzoek naar de taken en middelen van de NVWA liet zien dat de NVWA te weinig middelen had om haar maatschappelijke taak goed te kunnen uitoefenen.² Het kabinet heeft daarom in het coalitieakkoord middelen beschikbaar gesteld om de disbalans tussen de taken en middelen op te heffen en de positie van de NVWA te versterken. In 2022 heeft de NVWA structureel 30 miljoen euro extra ruimte, in 2023 loopt dit op naar 42 miljoen euro, en uiteindelijk tot 100 miljoen euro structureel vanaf 2028. De NVWA is in 2022 meteen gestart met extra investeringen in een aantal urgente (beleids)thema's, zoals het kunnen voldoen aan Europese wet- en regelgeving; toezicht op onjuist gebruik van biociden op agrarische bedrijven; het meewerken aan verzoeken tot strafrechtelijk onderzoek van het Europees Openbaar Ministerie; het oplossen van structurele problematiek bij het toezicht op fytosanitaire normen; en de

¹ www.nvwa.nl/jaarplan-2023.

² Kamerstuk 33 835, nr. 171.

herstart van het toezicht op de onderwerpen machines (inclusief batterijen) en gasttoestellen.³

In 2023 investeert de NVWA de middelen uit het coalitieakkoord verder in de urgente beleidsthema's. Tegelijkertijd werkt de NVWA aan het herstellen van het fundament van de organisatie en aan vernieuwing van het toezicht. Bijvoorbeeld door naast inspecties ook in te zetten op gedragsbeïnvloeding, te investeren in nieuwe technologieën of door fysieke controles te vervangen door controles op afstand.

De NVWA zet naast middelen uit het coalitieakkoord, ook middelen in vanuit het programma Werk aan Uitvoering (WaU), dat zich richt op verbetering van de publieke dienstverlening. Die middelen gebruikt de NVWA vooral ter verbetering van het contact met bedrijven en consumenten.

De extra middelen maken het mogelijk dat de NVWA zich ontwikkelt tot een innovatieve en toekomstbestendige toezichthouder. Echter, tekorten van jaren zijn niet in een keer weggewerkt. Het realiseren van deze veranderingen en het bouwen aan het herstel van de organisatie vraagt tijd. Niet alle inzet zal daarom voor de samenleving direct zichtbaar zijn. De maatschappij en de politiek hebben hoge verwachtingen van het toezicht van de NVWA. De samenleving wil kunnen vertrouwen op veilig voedsel, veilige consumentenproducten en op een zorgvuldige omgang met dieren en de natuur. Ik wil benadrukken dat bedrijven hiervoor primair zélf verantwoordelijk zijn. De NVWA investeert in 2023 in preventie door bedrijven uitleg te geven over de wet- en regelgeving waaraan zij moeten voldoen en door hen te stimuleren om hun eigen verantwoordelijkheid te nemen, bijvoorbeeld door deelname aan private controlesystemen. De NVWA houdt zoveel mogelijk risicogericht toezicht: naast het verplichte deel van het werk, zoals door wetgeving voorgeschreven controles, kijkt de NVWA naar de ernst en omvang van risico's binnen ketens en publieke belangen. De prioriteiten in het jaarplan 2023 en de inzet van de extra middelen worden daar ingezet waar de impact en toegevoegde waarde van het toezicht het grootst is. Het is echter inherent aan toezicht dat niet alle risico's kunnen worden weggenomen.

Keuzes en prioriteiten voor 2023

Per publiek belang geeft het jaarplan inzicht in de resultaten die de NVWA in 2023 wil bereiken. Hierna volgt een korte samenvatting van de speerpunten voor de beleidsterreinen van VWS en LNV.

Werkzaamheden VWS-terrein

Op de beleidsterreinen van VWS worden de middelen uit het coalitieakkoord, naast investeringen in de meest urgente beleidsthema's, vooral ingezet op het versterken van het fundament van de NVWA. Er wordt bijvoorbeeld geïnvesteerd in: het vergroten van het inzicht in handelsstromen en internethandel van voedingssupplementen en consumentenproducten; het verbeteren van het proces voor de intake en afhandeling van meldingen van (mogelijk) onveilige levensmiddelen en producten; en het vastleggen van data bij incidenten en crises. Tevens wordt geïnvesteerd in het oplossen van tekorten in de juridische capaciteit in de handhavingsketen, vooral op het gebied van tabak. De NVWA benut de aanvullende middelen ook voor nieuwe toezichtinstrumenten, bijvoorbeeld door het ontwikkelen van sneltesten voor voedselveiligheid. Voor het publiek belang voedselveiligheid geldt dat de microbiologische risico's door ziekmakende bacteriën of virussen in levensmiddelen (o.a. listeria, salmonella), groot zijn. Vroeg-signalering en tracering van deze bacteriën of virussen krijgen daarom in 2023 prioriteit om snel en

³ Kamerstuk 33 835, nr. 195.

adequaats te kunnen reageren op incidenten of crises. Ook wordt geïnvesteerd in het nemen van eigen verantwoordelijkheid door bedrijven door hen te bewegen tot: een betere zelfcontrole, betere naleving van de wettelijke meldplicht voor mogelijk onveilige levensmiddelen en diervoeders, en snellere en adequatere tracering van onveilige levensmiddelen.

Bij productveiligheid leidt het complexer en internationaler worden van producten en productietekens tot een verhoogd risico op onveilige producten. Ook de toename in internethandel draagt hieraan bij. Met name batterijen en accu's, kinderspeelgoed en attractie- en speeltoestellen zijn productgroepen waar zich risico's voordoen. Binnen dit publieke belang wordt in 2023 prioriteit gegeven aan het op orde krijgen van de kennisbasis van de laboratoria zodat (mogelijk) onveilige producten adequaat kunnen worden onderzocht. Daarnaast wordt een deel van de werkzaamheden die eerder als gevolg van capaciteits- en kennisgebrek noodgedwongen waren stopgezet weer opgestart. Ook wordt het toezicht op lithium-ion batterijen en accu's met prioriteit opgepakt. Verder wordt aandacht besteed aan de verantwoordelijkheden van nieuwe (online) marktspelers.

Binnen het publiek belang tabaks- en alcoholontmoediging, draagt de NVWA bij aan het uitvoeren van het Nationaal Preventieakkoord door toezicht te houden op de naleving van de Tabaks- en rookwarenwet en onderdelen van de Alcoholwet. Het gebruik van verdovende en verslavende middelen heeft grote volksgezondheidsrisico's en in de samenleving is hier steeds meer aandacht voor. Dit leidt tot een toename in handhavingsverzoeken.

Werkzaamheden LNV-terrein

Evenals op de beleidsterreinen van VWS, worden op de beleidsterreinen van LNV in het jaarplan 2023 de middelen uit het coalitieakkoord vooral geïnvesteerd in de meest urgente beleidsthema's en het versterken van het fundament van de NVWA. Er wordt bijvoorbeeld geïnvesteerd in: toezicht op EU-controles zodat minimaal voorgeschreven aantallen controles gehaald kunnen worden (vis, dier, plant); versterken van de data- en informatiepositie; werven en opleiden van dierenartsen en practitioners; en een verschuiving van incident-gedreven toezicht naar preventief toezicht.

Ook op LNV-terrein benut de NVWA de extra middelen uit het coalitieakkoord voor innovatie van het toezicht, bijvoorbeeld door het verder ontwikkelen van slim cameratoezicht in slachthuizen en apps met informatie over dierziekten of exotische diersoorten.

Binnen het publiek belang dierenwelzijn is er een risico op onvoldoende vakmanschap bij houders van dieren, ontoereikende huisvesting en onzorgvuldig handelen bij het houden, vangen, transporteren en doden van dieren. De NVWA zet in 2023 onder andere in op intensief toezicht bij het transport van landbouwhuisdieren en uitbreiding van internationale samenwerking daarbij. Op het gebied van diergezondheid hebben uitbraken van dierziekten grote impact op en gevolgen voor dierenwelzijn, economie, maatschappij en volksgezondheid. Daarom wordt in 2023 extra capaciteit ingezet voor de bestrijding van dierziekten die een structureel karakter hebben gekregen, zoals vogelgriep, zoönotische salmonella en Afrikaanse varkenspest.

Binnen het publieke belang natuur en milieu worden risico's vooral veroorzaakt door internationalisering van voedsel- en productietekens, transitie in de landbouw en de uitstoot van mineralen. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot nieuwe fraude- en toezichtrisico's. In 2023 gaat de NVWA daarom de internationale samenwerking in de aanpak van milieufraude versterken, bijvoorbeeld door de bestrijding van illegale handel in gewasbeschermingsmiddelen. In het kader van de Versterkte

handhavingsstrategie mest zal de NVWA prioriteit geven aan de inzet van het systeem van real-time vervoersdocumenten Meststoffen (rVDM) Mest. Het publiek belang plantgezondheid kampt al jaren met een toename van incidenten en uitbraken van aangifteplichtige plantenziekten. De NVWA zet daarom in 2023 extra capaciteit in om deze incidenten en uitbraken tijdig af te handelen. Grote, onverwachte uitbraken van plant- en dierziekten kunnen desondanks ten koste gaan van geplande werkzaamheden van de NVWA voor 2023. Indien dat het geval is, dan gaat de NVWA met mij daarover in gesprek en zal ik de Tweede Kamer waar nodig daarover informeren.

Haalbaarheid Jaarplan 2023

De gewenste groei- en verbeterambities voor de NVWA zijn groot, evenals de bijbehorende wervingsopgave. Het werven, opleiden en inwerken van nieuwe medewerkers kost tijd waardoor nieuwe medewerkers niet meteen inzetbaar zijn en knelpunten niet meteen kunnen worden opgelost. In het jaarplan is hiermee rekening gehouden, door een deel van de extra middelen uit het coalitieakkoord pas in de loop van 2023 toe te voegen aan het jaarplan. Daarnaast is het voor sommige functies lastiger om medewerkers te vinden, bijvoorbeeld wanneer specialistische kennis nodig is. Dat geldt bijvoorbeeld voor technische functies op het gebied van productveiligheid of functies op het gebied van chemie en microbiologie. Dergelijke vacatures zijn daarom minder snel in te vullen, terwijl daar misschien juist grotere risico's spelen. Ook daarmee is rekening gehouden in de planning van het werk.

In 2023 worden ook stappen gezet om het stelsel van keuren en toezicht in de vleesketen anders in te richten, waarbij de huidige directie Keuren van de NVWA wordt gesplitst in het onderdeel «Slachttoezicht» dat verantwoordelijk is voor alle officiële controles rondom het slachtproces en een onderdeel «Handelstoezicht» dat gericht is op officiële controles die gerelateerd zijn aan handelsstromen. Hierdoor ontstaan twee organisatieonderdelen met meer focus, die vanwege de kortere sturingslijnen bovendien beter bestuurbaar zijn. Verder zet de NVWA in 2023 de voorbereidende werkzaamheden voort ten behoeve van het voornemen om Kwaliteitskeuring Dierlijke Sector (KDS) binnen de directie Slachttoezicht te integreren. Ik zal, in opvolging van de motie van Kamerlid van Campen c.s. dd. 23 november 2022,⁴ een nadere impactanalyse uitvoeren en voordat er onomkeerbare stappen worden gezet de Tweede Kamer informeren. Ook deze veranderingen in de organisatie vormen een opgave voor de NVWA, mede omdat de reguliere werkzaamheden en reeds ingezette interne verbeterprogramma's doorgaan.⁵

Ten slotte heb ik met bedrijfsleven afspraken gemaakt hoe we in gesprek gaan over doelmatigheid en efficiency in de hele keten en op diverse niveaus, waarbij ik uiteraard de onafhankelijkheid van de NVWA als toezichthouder waarborg.

Bovenstaande laat zien dat de NVWA op veel punten in beweging is, dat maakt dat ik – samen met de Minister van VWS – met de NVWA het gesprek zal blijven voeren over een realistische uitvoering van het jaarplan in relatie tot de grote uitdagingen waarvoor de NVWA zich gesteld ziet.

Tot slot

Met behulp van de middelen uit het coalitieakkoord is de NVWA goed uit de startblokken gekomen in haar ontwikkeling tot een moderne, toekomst-

⁴ Kamerstuk 33 835, nr. 206.

⁵ Kamerstuk 28 286, nr. 1258 en Kamerstuk 33 835, nr. 201.

bestendige toezichthouder met zichtbare resultaten in de samenleving. Deze ontwikkeling vraagt behalve grote inzet van de NVWA, ook tijd en zal de komende jaren worden voortgezet, in lijn met de fasegewijze inzet van de extra middelen die de coalitie beschikbaar heeft gesteld voor het toezicht. Samen met de NVWA wil ik de komende jaren blijven werken aan de ontwikkelstappen die daarvoor nodig zijn. Over de resultaten en effecten van de inzet van de NVWA zal de Tweede Kamer op de gebruikelijke wijze via het jaarbeeld worden geïnformeerd.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
P. Adema